

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

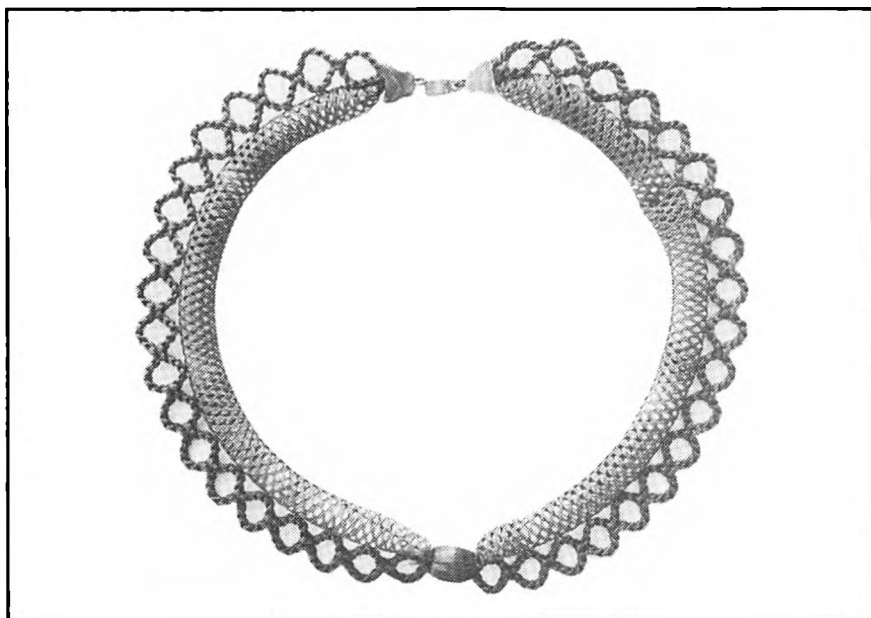
NOMUS

NORDSJÆLLANDSK MUSEUMSFORENING

6. ÅRGANG

NR. 1

FEBRUAR 1993

INDHOLD

Museets idégrundlag	side 2
Arkæologisk nytår	side 3
Fortidens hårkunst	side 9
Hvad tekstilmagasinet gemte	side 13
Den nye langtidsplan	side 14
Set og sket	side 15
Kommende arrangementer	side 15
Indkaldelse til generalforsamling	side 16

Museets idégrundlag

I sidste NoMus orienterede vi om, at bestyrelsen havde besluttet at revurdere museets idégrundlag. Dette arbejde er nu afsluttet med vedtagelse af en ny langtidsplan for Nordsjællandsk Folkemuseum. Denne skal ses i sammenhæng med den tidligere beslutning om at samle museets aktiviteter på Sophienborg. Gennemførelsen vil derfor tidsmæssigt være afhængig af, i hvilken takt Sophienborg kan blive renoveret.

Størst forandring vil man til sin tid opleve på formidlingssiden. Hvor museet hidtil har koncentreret sig om genstande, vil den bærende idé i nyopstillingerne blive personers eller persontypers livsform.

Udstillingerne vil fokusere på mennesker - navngivne eller navngivne. Dette vil give et langt mere levende museum og de besøgende bedre mulighed for at forstå samfundets udvikling fra "gamle dage" og op til nutiden.

Museets mange genstande vil fortsat blive et centralt element i udstillingerne, men vil indgå i helheder og i den nye udstillingsform blive et af midlerne til at fortælle om udvalgte persontypers livsform.

En fællesoverskrift for udstillingerne vil være:

Sådan levede de dengang

Mens formidlingssiden således vil blive ændret radikalt, vil indsamlingen af genstande og viden fortsætte

nogenlunde uændret. Dog vil der blive udarbejdet en indsamlingspolitik, der sikrer, at museet fortsat dækker sine ansvarsområder, og gør det muligt engang i fremtiden at vælge andre indgangsvinkler i formidlingen, end dem bestyrelsen nu har valgt.

Det er vigtigt at få museets planer forankret så bredt som muligt. Det er derfor besluttet at indbyde byrådet og en række embedsmænd i kommunen til et møde den 1. februar på Rådhuset, hvor planen vil blive fremlagt, ligesom der naturligvis på generalforsamlingen vil blive lejlighed til at høre mere detaljeret om bestyrelsens tanker og planens samlede indhold.

Helge S. Bek

NoMus er medlemsblad for Nordsjællandsk Museumsforening, som varetager driften af Nordsjællandsk Folkemuseum i Hillerød. Museet dækker landbokulturen i Nordsjælland og er samtidig byhistorisk museum for Hillerød. NoMus udkommer 3 gange årligt (i februar, juni og november) og sendes til alle medlemmer af museumsforeningen.

REDAKTION:

*Hans Jørgen Clementsen (ansvarsh.),
Flemming Beyer, Birgit Nilaus og Conny
Pedersen*

Redaktionens adresse:

Nordsjællandsk Folkemuseum
Helsingørsgade 65
3400 Hillerød
Telefon: 42 26 43 79, Giro: 6 41 55 39

Forsiden: Halskæde flettet af hår.

ARKÆOLOGISK NYTÅR

1992 - et godt "arkæologisk" år

Grundplan af de stolpebyggede huse ved Sindshvile. Huset til venstre er ca. 34 meter langt og har haft indgange midt på de buede langsider. Det skal antagelig dateres til mellem 400 og 600 e.Kr.f.

DET FORLØBNE ÅR har været det hidtil travleste i museets historie, hvad angår arkæologiske undersøgelser. Museet har praktisk taget haft folk i marken siden begyndelsen af januar og frem til årets udgang. Vi har således gennemført rekvirerede undersøgelser for ca. en halv million kroner og har haft store og resultatrige udgravninger i Allerød, Fredensborg-Humlebæk og Helsingør

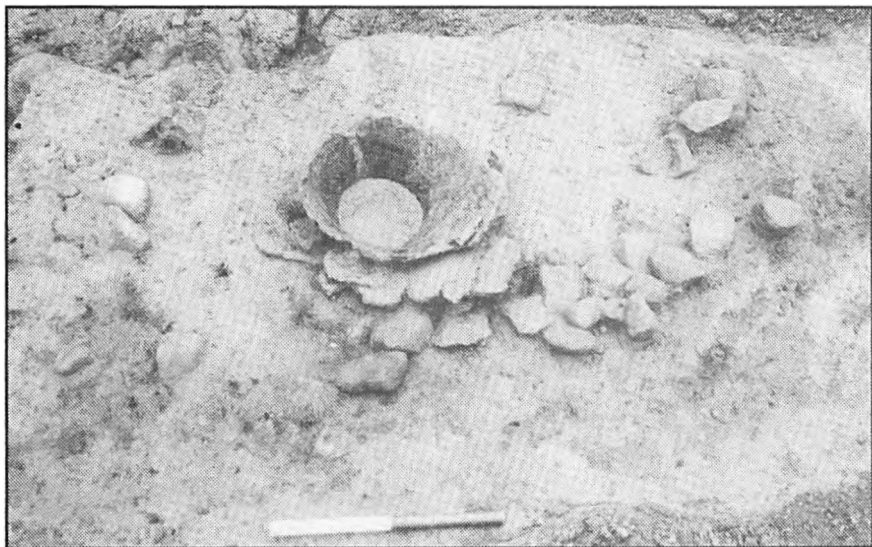
kommuner, mens der for Hillerød Kommunes vedkommende har været tale om mere begrænsede undersøgelser.

Udgravningerne har i henhold til museumslovens bestemmelser været finansieret af primært IFV-energi I/S, Hovedstadens Naturgasselsskab, Allerød Kommune og Rigsantikvaren. Den omfattende undersøgelsesaktivitet har tillige betydet, at vi har haft den glæde igennem kortere- eller længerevarende perioder at kunne knytte ikke færre end 18 uddannede arkæologer eller arkæologistuderende til museet. Alle samarbejdspartnere og medarbejdere skal ved denne lejlighed takkes for godt og positivt samarbejde.

Udgravninger i Helsingør Kommune

I forbindelse med IFV-energi's omfattende projekt med nedlæggelse af kraftvarmeledninger fortsatte museet i de første måneder af året undersøgelser på to lokaliteter, der var fundet ved prøveudgravninger i slutningen af 1991.

På lokaliteten "Sindshvile" nær Espergærde undersøgtes adskillige tomter fra en jernaldergård, der har ligget på stedet i tidsrummet ca. år 0 til 700 e.Kr.f. Der var i flere tilfælde

Urnegrav fra ældre jernalder på lokaliteten Nyholmgård II. Urnen har tilsyneladende været ødelagt, før den blev sat ned, og nogle af skårene har været brugt til en slags pakning omkring urnen. Der blev fundet rester af den døde brændte ben. Eneste gravgave synes at være en lille jerngenstand, der måske er rester af en dragtnål.

tale om særdeles velbevarede tomter, hvilket gør pladsen til noget ret enestående på Sjælland. Fundene fra denne plads omfatter bl.a. store mængder keramik fra såvel ældre som yngre jernalder. Efterbearbejdningen af udgravningsresultaterne er nu næsten tilendebragt, og hermed har museet fået føjet en vigtig brik til beskrivelsen af jernalderbebyggelsen i vores virkeområde.

Samtidig med at ovennævnte undersøgelse fandt sted, foretoges på lokaliteten "Øerne" ved Gurre en udvidet undersøgelse af en boplads fra den såkaldte Maglemose-kultur fra ældre stenalder (ca. 8.800-6.800

f.Kr.f.). Undersøgelsen var indledt i slutningen af 1991, men med midler fra Rigsantikvaren lykkedes det i begyndelsen af 1992 at foretage en udvidelse af undersøgelsesarealet, hvorved det blev muligt at totaludgrave bopladsen. Denne undersøgelse har givet museet det første materiale fra denne del af ældre stenalder. Vi ser med spænding frem til, at efterbearbejdningen af udgravningsresultaterne kan afsluttes.

Udgravninger i Allerød Kommune

Næppe var ovennævnte undersøgelse afsluttet, før der igen var bud

efter museet. Denne gang var det på lokaliteten "Gladgården" i Lyng, hvor der fremkom spor efter gårde fra yngre jernalder ca. 300-600 e.Kr.f. I alt fremkom spor efter fem bygninger, der i såvel størrelse som form er identiske med de jernalderhuse, der blev udgravet ved Sophienborg i begyndelsen af 1991. Også her bestod genstandsmaterialet primært af store mængder jernalderkeramik. Det var således tredje gang inden for et år, at det lykkedes at lokalisere og udgrave bebyggelser fra yngre jernalder. Denne periodes bebyggelser havde indtil da været ukendte i Nordsjælland.

Udgravningerne ved Gladgården var forårsaget af boligbyggeri, og da byggeriet skal udvides - muligvis allerede i indeværende år - er det med store forventninger, vi ser frem til at vende tilbage til Lyng.

Udgravninger i Fredensborg-Humlebæk Kommune

Midt på året gik museet efter aftale med Hovedstadens Naturgasselskab og IFV-energi igang med at undersøge de arealer, som ville blive berørt i forbindelse med nedlæggelse af kraftvarme- og naturgasledninger i Fredensborg-Humlebæk kommune. Der blev benyttet samme procedure, som var blevet brugt i Helsingør Kommune, nemlig først en gennemvandring af strækningen, derefter en række prøveundersøgelser og på

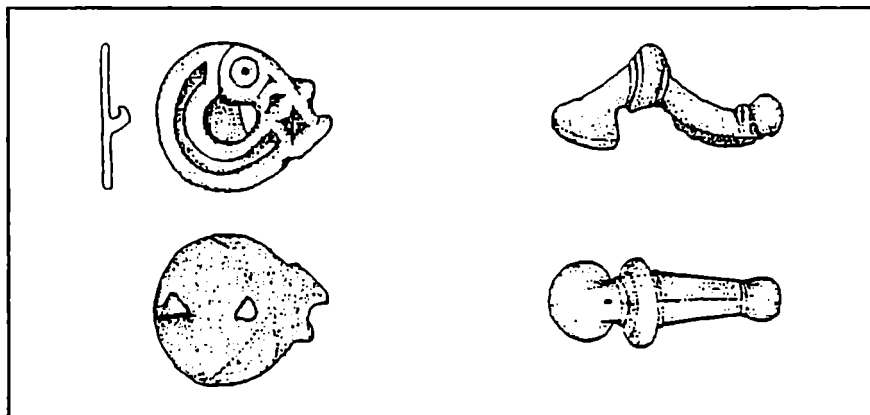
baggrund heraf enkelte mere omfattende undersøgelser.

Der blev foretaget i alt to større undersøgelser, nemlig på lokaliteterne "Nyholmgård I" og "Nyholmgård II" ved Krogerup nær Humlebæk. På førstnævnte lokalitet fandtes spor efter bebyggelse fra såvel yngre bronzealder som ældre jernalder. Der er næppe tvivl om, at vi også her har fat i egentlige gårdsanlæg, men da udgravningerne skulle holde sig inden for ledningstraceet, var det ikke muligt at afdække disse anlæg i deres helhed. På "Nyholmgård II", der ligger blot få hundrede meter fra den førstnævnte lokalitet, fremkom spor efter bebyggelse fra ældre jernalder samt tillige en enkelt urnegrav fra samme periode. Fundet af graven var en glædelig oplevelse, da vi stadig har problemer med at finde jernalderens grave i vores område.

For begge lokaliteters vedkommende gælder det, at der påny fremkom store mængder keramik, hvor især den fra yngre bronzealder er meget velkommen, da denne periode kun er sparsomt repræsenteret i museets samlinger i forvejen.

Detektorfund

Siden midt på sommeren har museet haft den glæde, at en af områdets ivrigste og dygtigste detektorfolk Peter Lund Hansen har været ansat hos os. Peter Lund Hansen har i denne periode gennemført flere in-

Til venstre ca. halvdelen af et ovalt, pladeformet bronzesmykke med dyreornamentik. Det kan dateres til 6-700 e.Kr.f. Til højre en bøjlelængde fra ældre romersk jernalder (2. årh. e.Kr.f.). Gengivelsesforhold 1:1.

teressante områder og har især lagt et stort arbejde i Tjæreby sogn, hvor mark efter mark er blevet gennemgået med metaldetektoren.

På en mark lige uden for Harløse har denne type undersøgelse givet et meget fint resultat, idet der inden for et begrænset areal er fundet hele fire bronzesmykker fra jernalderen. Ældst er en lille bøjlebål af bronze. Dette dragtsmykke, der synes i hvert tilfælde delvist at have været sølvbelagt, kan dateres til ca. 200 e.Kr.f. Fragmenter af tre andre bronzesmykker daterer sig til perioden ca. 500-700 e.Kr.f. De stammer antagelig fra en gård fra yngre jernalder. Det er første gang, at museet er kommet i besiddelse af sådanne fund.

I NoMus for et år siden fremsatte jeg det ønske, at 1992 for første gang ville give den vikingetidsgård,

som vi længe har ønsket os. Dette ønske er ikke gået i opfyldelse - vi har i hvert tilfælde ikke haft lejlighed til at udgrave en sådan; men måske er vi nu alligevel på sporet af den. I Bastrup fremkom nemlig et fint guldbelagt bronzebeslag med en ornamentik, der har sin oprindelse i Frankeriget. Det kan dateres til den tidligste del af vikingetiden - antagelig omkring år 800 e.Kr.f. Det kan meget vel tænkes, at der på det sted, hvor dette beslag er fundet, skjuler sig sporene efter en vikingetidsgård under mulden. Man kan kun håbe, at det i 1993 vil være muligt at foretage en lidt nærmere undersøgelse af dette spændende sted.

Arkæologigruppen

Arkæologigruppen under museumsforeningen har i år fortsat recogno-

sceringer i områderne vest for Hilerød. Det har bragt nye fund og bopladser for dagen og har betydet, at museet har fået yderligere bevis for, at området ikke er så fundfattigt, som man for ikke så mange år siden gerne ville gøre det. Udover fund fra Tjæreby sogn, som er det primære undersøgelsesområde for gruppens aktiviteter, er der registreret vigtige fund fra bl.a. Alsønderup og Frederiksborg Slotssogn.

En særdeles vigtig iagttagelse stammer fra Nørre Herlev sogn, hvor der er lokaliseret den hidtil ældste boplads i Nordsjælland. Det drejer sig om en boplads fra den såkaldte Bromme-kultur, der eksisterede i perioden ca. 9.700-9.000 f.Kr.f. Også denne lokalitet håber vi at få lejlighed til at få kigget nærmere på i nær fremtid.

Udstillinger

Indtil maj måned kunne fundene fra udgravningen af en jernaldergård på Coloplast-grunden ved Dageløkke ses i forhallen til den nye fabriksbygning. Udstillingen har siden sidst på året været vist i to perioder á to uger på bibliotekerne i henholdsvis Humlebæk og Fredensborg.

I forbindelse med udgravningen ved "Øerne" ved Gurre opsatte vi et par informationsplancher til glæde for de mange, der ikke mindst i weekend'erne lagde turen forbi udgravningen. Det er en formidlingsform, der er meget velegnet til større

og længerevarende udgravninger.

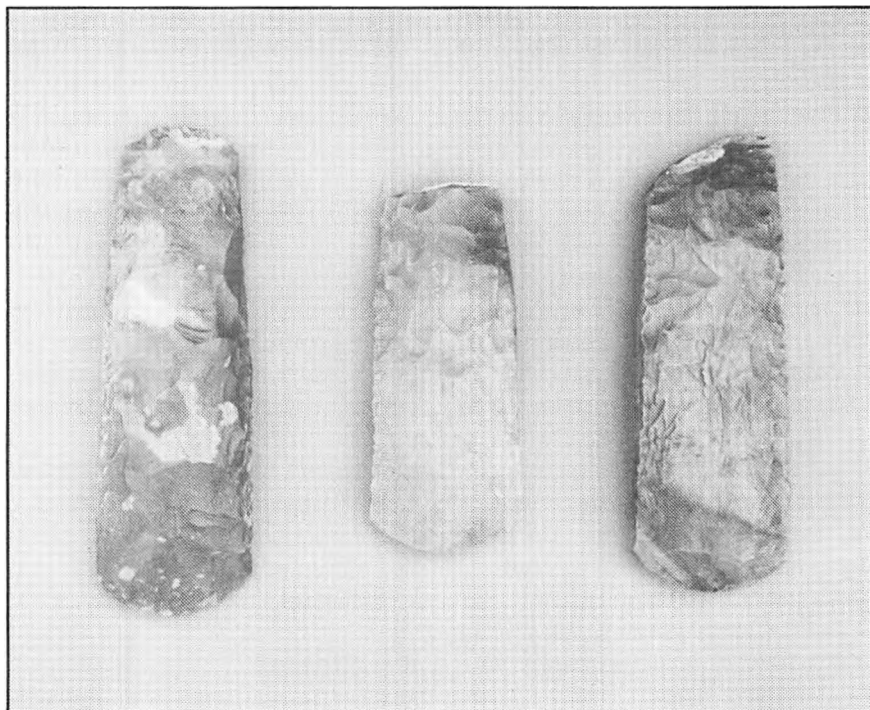
På indeværende tidspunkt er der med Allerød Kommune aftalt en udstilling, der i første omgang skal vises på rådhuset i Allerød for derefter at turnere videre til andre offentlige institutioner i kommunen. Temaet for denne udstilling er jernalderbebyggelsen omkring Lyngø, hvor museet udover ovennævnte undersøgelse ved Gladgården tidligere igennem en årrække har gennemført undersøgelser ved Julemosegård.

Endvidere vil der i løbet af foråret være lejlighed til på biblioteket i Fredensborg at se en mindre udstilling af fundene fra lokaliteterne ved Nyholmgård nær Humlebæk.

Konklusion

Mængden og omfanget af undersøgelser i 1992 har været det hidtil største i museets historie og har bragt mange og væsentlige nye fund for dagen. På baggrund af ikke mindst disse undersøgelser er Nordsjællandsk Folkemuseum i dag i besiddelse af et ganske omfattende og kvalitetsfyldt materiale fra jernalderens bebyggelser, ligesom museet er langt i at opnå et mere detaljeret indblik i hele denne periodes bebyggelsesmønster.

Mens tyngden i museets oldsagsmateriale således i dag ligger i jernalderen, er det dog glædeligt, at der med undersøgelserne i 1992 er lukket væsentlige huller som Maglemø-

Tre flintøkser fra yngre stenalder fundet på kanten af et lille vandhul nær Nejede. Økserne, der er næsten helt ens, er fundet med års mellemrum. De repræsenterer efter alt at dømme et offerfund, der sagtens kan vise sig at indeholde yderligere økser.

se-kulturen i ældre stenalder og i et vist omfang nu også yngre bronzealder.

På denne baggrund er museets oldsagssamling i løbet af få år ændret fra et bestå af et særdeles beskedent udvalg af flintøkser til i dag at rumme et ganske stort og vel-dokumenteret materiale fra store dele af oldtiden.

Der er grund til at formode, at der i løbet af det kommende år vil blive udfyldt yderligere "huller" i museets

oldsagssamling, idet det høje aktivitetsniveau i 1992 ser ud til at fortsætte.

En af de største sager i 1993 bliver således Hillerød motorvejens forlængelse til Helsingør, hvor museet allerede har foretaget de indledende recognosceringer og på baggrund heraf foreslået prøveudgravninger på i alt tolv lokaliteter. Disse prøveudgravninger forventes opstartet i allernærmeste fremtid.

Steffen Stummann Hansen

FORTIDENS HÅRKUNST

DE LIGGER i montren. Ved første blik lidt triste i farverne og ubetydelige i deres fremtræden.

Er man nysgerrig og ser nærmere efter, opdager man de fine detaljer i arbejdet og undres. Nogle besøgende gyser lidt og går videre. Andre fascineres, men mangler tråden til fortiden: Hvor kommer de fra? Hvem har lavet dem og hvordan? Vi taler om Nordsjællandsk Folkemuseums lille samling af hårarbejder - smykker fremstillet af menneskehår.

Det drejer sig om halskæder og urkæder i forskellige flettede mønstre. Ved siden af ligger et par kniplede ørenringe med blå stene i vedhængen. Her er et armbånd, der består af tre snoede og kniplede "rør", og dér en flettet ring med guldplade, hvor vi skimter bogstaverne KFK. Endnu en ring er udstillet med seks indflettede blå stene (måske turkiser) og én rød sten.

Museet har modtaget disse smykker af hår af givere fra Hillerød, Helsingør og Lillerød i årene 1938-51. Vi har ingen personlig historie, som knytter sig til hårarbejderne, men de har en fælles fortid.

Hårkunst er ikke et dansk fænomen, men kendt fra mange forskellige lande i alle dele af verden. I Danmark har en meget stor inspirationskilde været de omvandrende "dalkullor", det vil sige fruentimmere

fra Dalarna. I begyndelsen af 1800-tallet så man dem ofte vandre på landevejene, klædt i deres egnsdragter og skindpjækkert med det lodne vendt indad. En lædersæk eller en spånkurv på ryggen indeholdt deres fornødenheder, måske blev et spædbarn transporteret heri. På fødderne havde de flettede barksko, træsandaler eller lædersko med tykke såler. Hvis vejret tillod det, gik man barbenet.

Som regel rejste man flere sammen, fx. en ældre hårkulla og et par unge piger, der skulle oplæres, eller i større flokke. Det var praktisk på de lange, farlige handelsrejser, der førte dem til hele Nordeuropa, ja, endog til Rusland. Hårkullorna var gode til at handle og havde overalt et godt ry. Ved rejsens slutning delte man udbyttet og kom hjem med et pænt tilskud til den hjemlige økonomi.

Kullorna var bl.a. kendt for at sælge fingerringe af birkebark, omviklet med hestehår i forskellige mønstre. Eller man benyttede en særlig knytteteknik, som kendes fra både Finland, Rusland og Asien. Under første verdenskrig fremstillede russiske internerede soldater i Horserødlejren ringe og kæder med samme teknik.

I 1830-40'erne begyndte hårkullorna at fremstille smykker af men-

neskehår. Skikken kom fra England og ikke mindst Frankrig i Ludvig 14.'s regeringstid, hvor parykkerne voksede i omfang. Hår gennemgår nemlig samme procedure, hvadenten det gælder parykker eller smykker. I 1867 fabrikerede man hårarbejder 40 steder i Frankrig.

De vandrende kullar behøvede imidlertid ikke tage så langt væk for at lære kunsten, for allerede i 1821 kunne man bestille hårarbejder i Stockholm og herfra kunne ideen hurtigt kopieres.

Forarbejdning

Hår er både et slidstærkt og elastisk materiale og derfor velegnet til at flette. Fra gammel tid forstærkede man hælene på de strikkede strømper med menneskehår. Hår kan variere i kvalitet og tykkelse, men det lange hår var lettest at forarbejde. Endelig har der altid været knyttet magiske og symbolske egenskaber til håret.

Man afleverede poser med afredt eller afklippet hår, der blev kartet, rodvendt og sorteret efter længde. Derefter blev det vasket i sæbevand og eventuelt skyllet i eddikevand for at gøre håret glansfuldt. Det var et betydeligt større arbejde at behandle hår med utøj, som var ganske almindeligt på den tid, men fremgangsmåden var den samme. Endelig kunne man ved hjælp af forskellige kemikalier indfarve eller affarve håret.

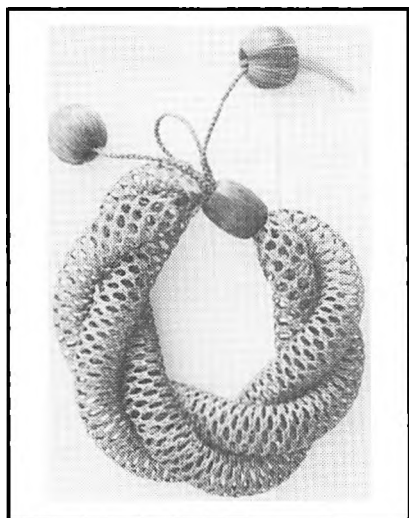
Hårarbejder omfatter to teknik-

former: parykmageri og possementmageri. Parykmageri er kendt langt tilbage. Fremgangsmåden var enkel, idet man fæstnede håret enkeltvis eller i små bundter i parykbunden. Mange dukkeparykker blev lavet af de svenske hårkullor. Senere brugte man et trenseapparat til fremstilling af hårblomster og mindetavler. Det trensede hår blev formet som blomster og blade eller livstræer, hvortil forskellige familiemedlemmer havde leveret hår.

Possementmageri omfatter arbejder, der er fremstillet ved vævning, fletning, omvikling og snoning. Hertil bruges plantefibre og tekstilarter, metal og hår. Til flettearbejdet blev brugt et hårfletningsapparat, som var en stor hjælp. Der fandtes mange typer fletteapparater. Nogle var stationære, mens andre kunne adskilles og

Knipledøreløkker af hår

Armbånd med kullornas "varemærke": de hårovertrukne træperler, som hænger i den bundne sløjfe.

let transporteres rundt på rejserne. Ved overtrækning vikles håret rundt om træperler. Disse blev anvendt dels for at skjule øgninger i arbejdet, dels til udsmykning.

Ved rør- eller rundfletning arbejdede man rundt om en strikkepind eller en træstok, der på denne måde blev arbejdets "sjæl". Når fletningen var færdig, blev stokken fjernet, og arbejdet fik nu form som en slange eller et rør.

Possementarbejder blev fremstillet i fortidens Rom, Assyrien, Ægypten og endvidere i det gamle Norden. Almindeligt possementarbejde kunne være både snore, kvaster, frynser og lignende, men også bro-

deri, fjer- og pelsarbejde, perle- og metalbroderi samt overtrukne knapper. Dyre- og menneskehår har været glimrende brugbart materiale.

Sidst af alt skulle hårsmykkerne koges, ca. en halv time, og tørres i en varm ovn. Holbarheden af sådanne hårsmykker var derefter næsten ubegrænset.

Omkring 1900 blev hårarbejdet som så mange andre områder industrialiseret, og de fleste fletteapparater forsvandt, også de svenske hårkullor. Muligvis var de sidste kullor i Frederikshavn i 1923.

*

I dag er der næppe mange mennesker, der har hørt om vandrende hårkullor eller hårkunst. Hvorfra husker vi dem da? Først og fremmest fra de mange hårarbejder, som nu befinder sig på museer landet over, bl.a. på Nordsjællandsk Folke-museum, men Bangsbomuseet i Frederikshavn har den største samling i landet.

Datidens myndigheder sørgede endvidere for, at kullornas færden blev registreret. I hjemlandet skulle man have et vandrepas, men bevægede man sig uden for landets grænser, skulle der rekvireres et lenspas. Det var ofte et fællespas for en hel gruppe hårkullor, der rejste sammen. Både ankomst og afrejse skulle anmeldes og påtegnes. På denne måde har vi et godt overblik over rejsernes omfang, deres varighed og antallet af

kullor.

Et af de vigtigste overfartssteder var Hålsingborg - Helsingør, hvor der fx. 1844-64 indrejste ialt 491 kvinder og 38 mænd, alle anført som hårarbejdere.

Mange rejste til Hillerød og blev der et stykke tid, inden man drog videre på Sjælland eller måske tog til Fyn.

Vandreprotokoller og pas viser også, at rejserne til Danmark og sydpå foregik i marts og april med hjemkomst ved juletid. Rejserne til Finland og Rusland begyndte efter høst, og man overvintrede i det pågældende land. En del kullor emigrerede til Amerika.

Også i Danmark har vi haft hårflettere, både amatører og professionelle. Nogle lærte håndværket af de svenske kullor eller blev præget af tyske flettere. Fra deres prøvebøger kan vi se, hvilke mønstre man kunne vælge. Nogle bøger har været afskrifter af andre, idet de samme mønstre og samme små variationer går igen.

Nordsjællandsk Folkemuseum hører gerne fra læsere, som har kendskab til hårarbejder og kan fortælle om deres oprindelse og deres forarbejdning. Trods alt er det jo ikke så mange år siden, at fremstillingen af disse hårsmykker fandt sted.

Marie Badstue huskede stadig som 93-årig fremgangsmåden ved sit arbejde, og det skrev hendes datter

ned. Hun døde i 1960 og var den sidste danske professionelle hårkunstarbejder.

Gamle avisclip

Fra gamle avisclip og dagbladsannoncer får vi imidlertid det mest levende indtryk af disse mennesker og det håndværk, der forsvandt med dem.

"To Svenske anbefaler sig med Haarbejde af afredt Haar, såsom Fletter, Krøller og Bukler. Bliver i 10 dage og bo samme Sted som nævnt forud."
(Fra Lolland-Falster Stiftstidende 1880).

"En Haaropkøber stod i Søndags næsten hele Dagen tæt ved Lade-gaarden ved Kjøbenhavn, hvor han gav sig i Samtale med de Ungmøer, der havde Udgangstilladelse fra Anstalten. Det lykkedes ham at faa flere af dem overtalt til at lade sig klippe, thi han betalte 3-5 Mark pr. Hoved. Han havde selv Saks med, og paa et nærliggende Sted blev Handelen afsluttet og Klipningen udført".
(Fra Svendborg Avis den 1. februar 1960 under rubrikken: For 90 år siden.)

Connye Pedersen

Litteratur:

Karen Andersen: Hårkullorna fra Våmhus. Udgivet af Karen Andersens børn og Bangsbomuseet, 1984.

Hvad Tekstilmagasinet gemte

I 1991-92 VAR JEG ANSAT på Nord-sjællandsk Folkemuseum for at gennemgå museets tekstilsamling. Derfor har jeg været alle genstandene igennem, altså haft dem i hånden - set hver eneste. Nogle af tekstilerne er glemt igen; men mange har gjort indtryk, så jeg ikke glemmer dem. Genstandene fortæller i sig selv en historie, men når vi ved, hvem der har brugt dem, bliver de først rigtig spændende.

Museet har bl.a. 3-4 hørlærredssærke, der er farvet blå. De stammer fra en gård i Lillerød. Særkene blev farvet under krigen og omsyet til kjoler til pigerne på gården. De har ikke været sjove at gå med, men nødvendige, når penge og rationerne har været små.

Ligeledes har museet en "frakke" fra KZ-lejren Neuengamme. I 1948 blev den købt for 50 kr. af moderen til fangen. Et uhyggeligt vidnesbyrd om en tid, der forhåbentlig ikke vender tilbage.

Som væver har de håndvævede skørter og forklæder min absolutte kærlighed. De smukke stoffer i fine farver er sammensat med omhu og flid. Det kæmpearbejde med at spinde hør og uld - de mange timer, hvor flittige hænder har syet, passet og plejet tøjet under forhold, vi ikke kender i dag. Her har vi en rigdom, der ikke kan måles i penge.

Et andet hjerte-barn er "de sorte hatte". Ikke nakkehuerne med guld og glimmer, men de fantastiske hatte fra slutningen af 1800-tallet. Den lille kapot-hat, der knap nok kan kaldes en hat - en hårbøjle med fjer, flæser, kniplinger og bånd "Svesketærten", en hat der grangivelig ligner en sådan. Den tunge pot-

telnende hat - igen med fjer, blomster og bånd, en overdådighed af pynt. For slet ikke at tale om de dejlige kjoler, der hører til hattene - stenkulspærler hist og pist, kniplinger, volanter og slæb. Ikke praktisk, men flot. Tænk, hvis vi begyndte at gå med sådan nogen igen. Det ville live gevaldigt op i gadebilledet. Men det er jo ikke det, alle har gået i. De fattige skørter, det lappede arbejdstøjet, det mangler vi. Det er det fine, der bevares.

Hvad har jeg mere fæstnet mig ved? Navneklude og læreklude, de såkaldte Schweizerklude, der minder om, at piger lærte at sy i skolen. Med en omhu og nøjagtighed, vi sjældent ser i dag, hvor man dårligt kan strikke eller stoppe et par sokker, og sjældent har tid til det.

Når jeg ser på disse håndarbejder, kan jeg let leve mig ind i tankerne hos den pige, der har siddet time efter time med den fine hørtråd og det hvide lærred. Nogle har grædt deres modige tårer, når de ikke har kunnet få det til at fungere, og kluden er blevet mere og mere grå og krøllet.

Arbejdet med tøjet sætter min fantasi i sving, men vi må holde os til de facts, der findes, og de er desværre ofte for få til at danne et realistisk billede af de mennesker, der har brugt genstandene.

For væveinteresserede er det en fornøjelse at se en udstilling om håndvævede tekstiler. Men hvad siger det, at en vævning er 4- eller 8-skafts, når vi intet ved om mennesket bag genstanden.

Alt i alt har museet en fin tekstilsamling, som det er dejligt at arbejde med. Men det ville det være fint at få en nedskrevet historie med, når der bliver

aflleveret ting på museet. Det gør det nemmere at registrere og bruge genstandene i museumssammenhæng.

Museets er åbent for publikum. Også genstande, der ligger på magasin finder vi gerne frem, hvis vi får et varsel i forvejen.

Annelise Heiberg

Den nye langtidsplan

får syv hovedafsnit, hvoraf de første fem nu foreligger. Her bringes en oversigt over indholdet:

1. Vision:

Visionen er det helt overordnede mål, museet skal stræbe efter: Nord-sjællandsk Folkemuseum skal inden udgangen af dette årti opleves af lokalbefolkningen som et velkendt kulturcentrum, man er stolt af, og som under navnet Sophienborg besøges af mindst 50.000 gæster om året.

Museet skal karakteriseres ved ægthed, kvalitet, aktualitet og oplevelse.

2. Idégrundlag:

Her beskrives rammerne for, hvad museet skal stå for, og hvad museet skal gøre for at opfylde sin mission. Dette gælder såvel for indsamling af genstande og viden som for forskning og formidling.

3. Formidlingsgrundlag:

Her beskrives, hvem museet er til for, hvilke behov museet skal tilgodeset fra offentlighedens side og hvilke former for formidlingsvirksomhed, der skal sættes på. Museets særlige ansvar overfor børn og unge

præciseres.

4. Fysiske rammer:

Den fremtidige udnyttelse af Sophienborg beskrives her. Ibrugtagningen forudsættes opdelt i 4 faser. Museet vil efter planen være samlet på Sophienborg efter fase 2. Samtlige nødvendige funktioners placering er beskrevet.

5. Investeringsoverslag:

Med hjælp fra Hillerød Kommunes tekniske forvaltning gennemføres der en beregning af de nødvendige udgifter for at sætte Sophienborg i stand. Et overslag forventes at foreligge omkring 1. februar.

Endnu mangler følgende:

6. Finansiering.

Finansieringsmulighederne for renoveringen af Sophienborg har ikke kunnet vurderes endnu, men vil blive analyseret, når investeringsbehovet er kendt. Det vil utvivlsomt blive det største problem, bestyrelsen kommer til at stå med i de kommende år.

7. Tidsplan:

Den takt, museets langtidsplan skal realiseres i, afhænger helt af finansieringsmulighederne. Derfor er det i planen indtil videre kun fastsat, at udbygningen skal ske i fire etaper, og i visionen er anført, at hele projektet skal være færdigt inden for dette årti.

Helge S. Bek

Interesserede medlemmer af museumsforeningen kan få planen tilsendt ved at kontakte museet.

SET OG SKET

Operation Plankeværk

Endnu 26 sponsorer har givet yderligere 3.800 kr. til Husmandsstedets plankeværk, således at vi i dag har fået ialt 8.055 kr. - et flot resultat.

Vi lovede at trække lod om to flasker husmandsbitter blandt sponsorerne. Apoteker Søren Lintrup fra Frederiksborg Apotek har, som tidligere nævnt, skænket de kønne flasker og krydderiblandingen.

De heldige vindere blev (som allerede omtalt i Hillerød Lokalradios ugentlige lokalhistoriske time):

Malermester Ib Willumsen, Hillerød og Vira og Karlo Jensen, Hillerød.

Museet takker alle sponsorer for deres gavmildhed (og muntre kommentarer). Nu ser vi frem til, at plankeværket kommer på plads.

CP

Julestuen

Museets julestue den 6. december 1992 på museet i Helsingørsgade er ved at blive en fast tradition for mange familier i Hillerød og omegn. Blandt dem, som også i år mødte frem, var der mange "faste gæster" - og ikke mindst mange børn, som oplevede et julearrangement, hvor de gode, gamle traditioner blev holdt i hævd.

Der blev fremstillet og solgt marcipangrise i et så stort antal, at det var vanskeligt at følge med ved fremstillingen. Bolsjer, kandis, klippear, sæbe, koglenisser og bøger blev solgt i en skøn og broget blanding. Tinfignurerne, der blev støbt på stedet, var som altid et stort trækplaster.

Da det hele blev gjort op, var der blevet et pænt overskud på omkring 5000 kr. ud af det store, frivillige arbejde, der var lagt i dagen. Dem er der god brug for til kommende tiltag på museet. Og det var i grunden heller ikke så galt. HJC

Kommende arrangementer

Historiske aftener på Nødebo Kro

Som mere udførligt omtalt i NoMus fra nov. 92, fortsætter foredragsrækken i 1993. Vi erindrer her om de to foredrag, vi endnu har til gode:

Mandag den 8. marts 1993 kl. 20.00 (NB: Ikke som tidligere annonceret den 22. februar) v/ museumsinspektør Michael Andersen, Roskilde Museum: "Middelalderbebyggelsen i Nordsjælland".

Søndag den 28. marts 1993 kl. 15.00 v/ arkivleder Birthe Skovholm Petersen, Allerød Lokalhistoriske Arkiv: "Kulsvierne i Grib Skov".

Generalforsamling

Hermed indkaldes til ordinær generalforsamling i Nordsjællandsk Museumsforening **onsdag den 24. februar 1993 kl. 19.30** i museet, Helsingørsdage 65, Hillerød med følgende dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Formanden og museumslederen aflægger beretning.
3. Kassereren fremlægger reviderede regnskaber til godkendelse.
4. Fremlæggelse af budgetter og fastsættelse af kontingent til foreningen.
5. Indkomne forslag.
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer. *Helge S. Bek, Hans Jørgen Clementsen, Ebbe Løvig Nielsen og Connye Pedersen* er på valg. Alle er villige til genvalg. *Hellen Niegaard* vil gerne frigøres fra sin post som suppleant på grund af tidnød. Bestyrelsen foreslår nyvalg af *Poul Erik Termansen*.
7. Valg af to revisorer.
8. Eventuelt.

■ Der gøres opmærksom på, at forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, i henhold til vedtægternes § 5 skal være formanden i hænde senest 8 dage før generalforsamlingen. Forslag sendes til museet, att. formanden *Helge S. Bek*.

■ Museumsinspektør ved Nationalmuseet *Flemming Kaul* vil efter generalforsamlingen fortælle om **KUNSTEN AT BYGGE EN JÆTTESTUE**.

